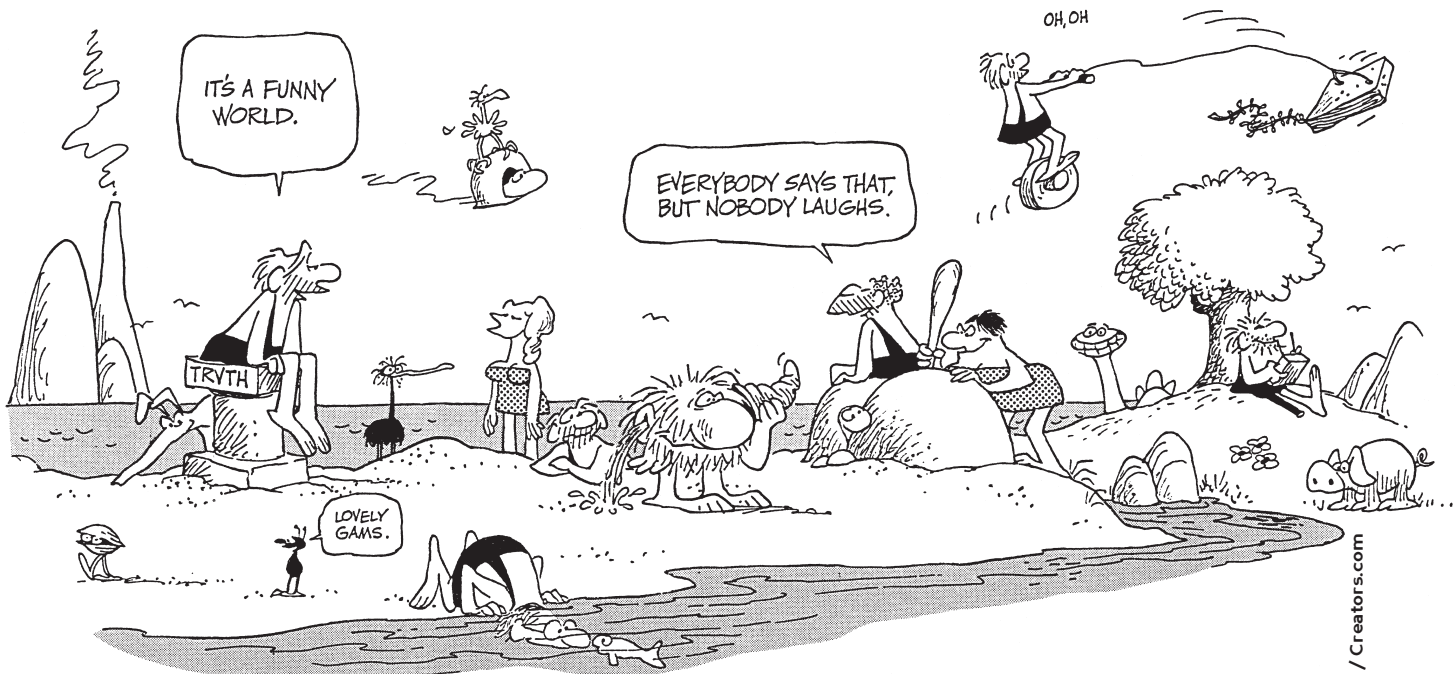

Keräilijän tunnustuksia osa 12: KAKSI STRIPPIÄ

To JYRKI, with all good wishes, Johnny Hart

©Hart / Creators.com

Jyrki Vainio

Eräs aivan ensimmäisistä hankkimistani sarjakuvaoriginaaleista oli alkuperäinen Velho-strippi. Siinä riitti aloittelevalla keräilijälle monenmoista ihmeteltävää. Aivan ensiksikin suuri koko: stripin kuva ala on noin 12 x 43 cm. Sarjan pelkistetystä piirrostyylistä tätä ei olisi osannut arvata. Toiseksi: sarja on piirretty vartavasten painetulle paperille.

Paperin yläreunassa on sarjan logo ja tekijöiden nimet mustalla ja - niiden lisäksi stripin mittasuhteet on painettu valmiiksi vaalean sinisellä. Siihen on sitten helppo vapaalla kädellä piirtää rennot ruudut musteella päälle.

Tiesin, että supersankarisarjakuvat piirretään valmiiksi painetulle paperille (eikä mikään ihme, kun niitä piirtää samaan formaattiin kokonainen teollisuus-

den ala), mutta minulle oli uutta, että myöskin yksittäiset strippisarjojen tekijät saattoivat menetellä niin.

Mutta minun stripissäni oli lisäksi vielä jotain aivan erityistä. Sen kaikki puhekuplat oli korjattu liimaamalla uudet tekstit päälle. Eikä siinä kaikki, myöskin päiväys oli muutettu... ja samoin copyright-tarran vuosiluku!

Alkoi vahvasti näyttää siltä, että sama strippi oli käytetty kahteen kertaan. Nykyisellään sen päiväys on 21. huhtikuuta 1975, mutta niiden alta paljastuu päiväys 19.4.1973. Mistä on kyse?

Johnny Hartin studioilta hänen tyttärensä Perri vahvisti, että strippi oli julkaistu kaksilla eri teksteillä. Hän jopa kaivoi arkistoista esille alkuperäisen version näytiksi.

Minulle vakuutettiin, että tämä ei ollut mitenkään tavallinen menettelytapa,

vaan kyseessä on täytynyt olla joku aivan erityinen kiire. Olin vähän niin kuin saanut pojat kiinni huijaamasta!

Normaalisti Hart ideoi sarjat, sekä Velhon että Pulterin, apunaan koulukaverinsa Dick Boland ja Jack Caprio. Hart kuvaili näitä kirjoitustuokioita ”kuuden sixpackin sessioiksi”. Hän sanoi, että tapana oli nauhoittaa vitsi-ideat sanelukoneeseen, mutta että varmuuden vuoksi kaiken keskustelun taustalla pyöri koko ajan myös toinen nauhuri - ja että siihen yleensä tallentuivat ne paremmat jutut.

Velhon päivästripin ideat lähetettiin Parkerille tekstimuodossa, sunnuntai-sarjoista Hart teki myös pienen luonnoksen. Parkerilla oli kuitenkin lopullinen valta kuvituksen suhteen, eikä Hart yleensä nähnyt valmista työtä, ennen kuin se ilmestyi lehdessä.

Tuplasti hupia? Ajanpuutteen iskiessä ei jäädä odottelemaan inspiraatiota.

Kaksi menestysarjaa

Aikakauslehti-pilapiirtäjänä aloittanut Johnny Hart sai uransa vauhtiin, kun hän vuonna 1958 aloitti sanomalehtisarjan Pulteri (B.C.). Hart kertoi tehneensä mielestään hauskimmat pilakuvansa luolamiehistä, mutta ei saanut niitä myytyä lehtiin. ”Niinpä kaverini irtailivat, että tee niistä sitten sarjakuva, kun ne eivät muualle kelpaa - ja minähän tein!”

Jo paria vuotta Pulterin jälkeen Hart alkoi kehittää ideaa toisesta sarjasta, muttei arvellut itse selviävänsä kahden päivittäisen stripin työtaakasta. Niinpä hän kutsui apuun ystävänsä Brant Parkerin, merkittävimmän piirroksellisen esikuvansa. Parker ja Hart olivat tavanneet Hartin ollessa vielä lukiossa: kymmenen vuotta vanhempi Parker oli tuomarina piirroskilpailussa, johon Hart osallistui.

Uutta sarjaa muhelteltiin usean vuoden ajan ja se näki lopulta päivänvalon vuonna 1964. Pitkän kypsyttelyn jälkeen varsinaiset näytesarjat tehtiin kuitenkin hyvin kiivaaseen tahtiin ja niistä kerrotaan kuuluisaa tarinaa: Hart ja Parker tekivät töitä newyorkilaisessa hotellihuoneessa kolme vuorokautta putkeen. Valmiit stripit kiinnitettiin huoneen seinälle ja kun niitä lopulta oli kertynyt tarpeeksi, soitettiin levitysfirmaan.

Kaksikon yllätykseksi syndikaatti päätti lähettää edustajansa paikalle samantien. Tämä saapui sotkuisen hotellihuoneeseen, jonka lattia oli täynnä kahvikuppeja ja tyhjiä kaljapulloja. Piirtäjät olivat paitahihassillaan ja parta ajamatta. Näytesarjojen mustekaan ei ollut vielä kunnolla kuivunut. Syndikaatin kommentti asiaan oli: ”Te näytätte kammottavilta, mutta sarja on hyvä!”

Sekä Pulterista että Velhosta (The Wizard of Id) tuli suuria menestyksiä. Kumpikin levisi lopulta yli tuhanteen sanomalehteen. Yhteenlasketulta levikiltään ne tekivät Johnny Hartista maailman laajimmin luetun sarjakuvantekijän.

Pelkistyksen huippu

Pulteri ja Velho toivat sarjakuvaisivuille modernimpaa piirrostyyliä, kuin niillä oli perinteisesti totuttu näkemään. Sarjoille ominaista oli voimakas pelkistys ja lennokkaat viivankäytöt, joka ei noudata perinteistä mielikuvaa sulavasti ja siististi piirretystä viihdesarjasta. Originaali kuitenkin paljastaa, että tätäkin jälkeä työstettiin hyvin huolellisesti: alkuperäisessä Pulteri-stripissä viiva näyttää yllättävänkin herkältä ja on vieläpä täynnä korjauksia. Tyyli voi näyttää huoltomalta, mutta taiteilijalla on silti tark-

ka näkemys siitä, millainen sen pitää olla!

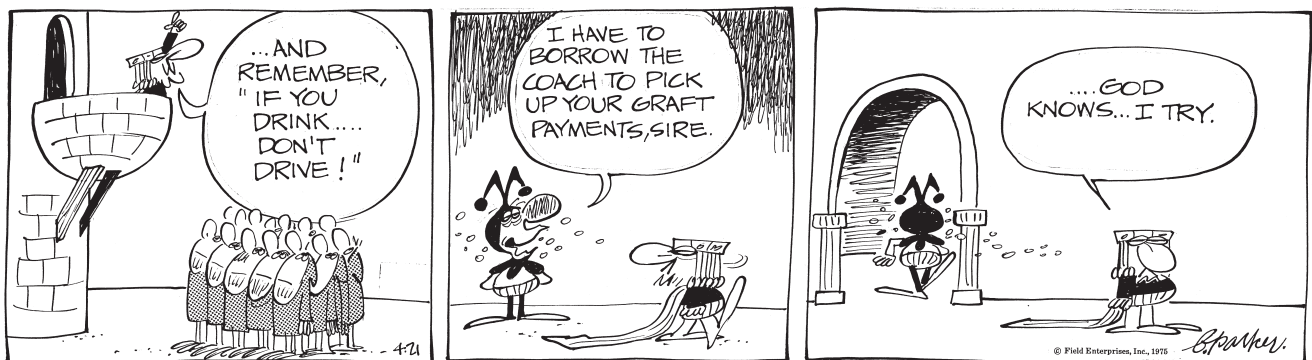
Muutenkin tarkempi tutkiskelu paljastaa summittaiselta näyttäviä tyyliseikkoja tekijöiden tietoisiksi valinnoiksi: esimerkiksi Velhossa soturi Plootun silmät ovat samalla puolella päätä kuten Picasson maalauksissa. Lisäksi olisin itse valmis veikkaamaan, että hänen valtava nenänsä ja muhkea ylähuulensa lienevät viittauksia 1200-luvulta säilyneeseen karikatyyriin nimeltä ”Rotulus Judeorum”, jota pidetään yhtenä vanhimmista tunnetuista pilapiirroksista taiteen historialla!

Sarjojen huumori pohjautuu enemmänkin irtovitseihin, kuin vahvoihin henkilöihin. Pulterin hahmoilla ei ainakaan tunnu olevan mitään kovin tarkasti määriteltyjä persoonia: monet heidän repliikkinsa voisivat yhtä hyvin olla jonkun toisen hahmon sanomia.

Tärkeämpää kuin itse henkilöahmot on se, mitä sanotaan, ja huumorin yleinen sarkastinen tunnelma ja virallisia muotoja kunnioittamaton näsäviisas asenne. Alkuaikoinaan 50-60-luvuilla tällainen oli sarjakuvaisivulla uutta ja tuntui vanhempiin sarjakuviin verrattuna virkistävän rävakältä modernilta tuulahdukselta.

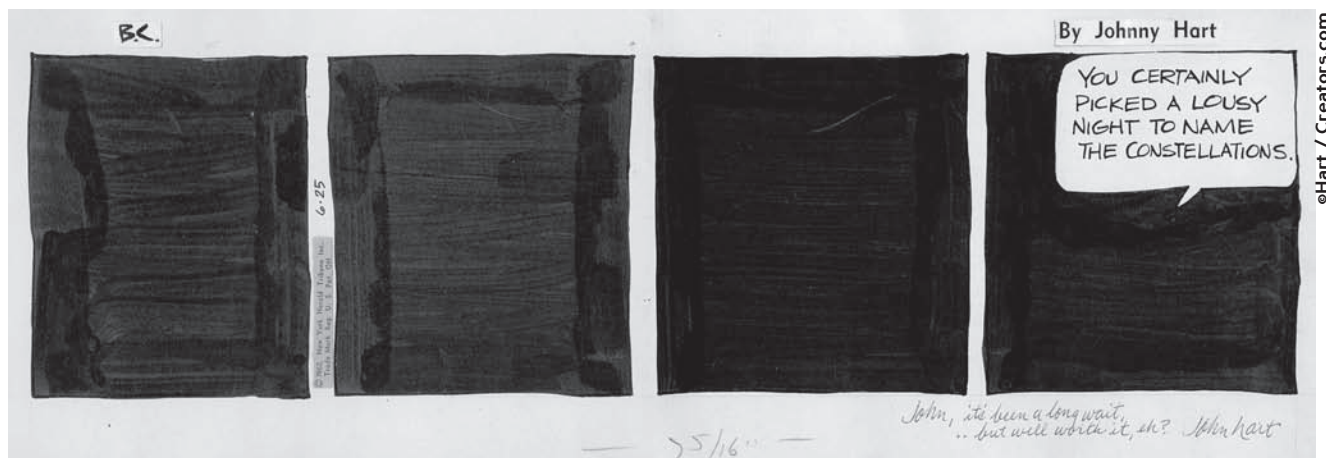
Monen lukijan mieleen on esimerkiksi jäänyt Pulteri-strippi, joka lienee kaikkein

THE WIZARD OF ID

FOR YRKI, with thanks and all good wishes from Johnny Hart and Brant Parker.

Kuvateksti: ks. ylempänä näkyvän stripin kuvateksti.

pelkistetyin sarjakuva kautta aikain: kolme tyhjää valkoista ruutua, joista viimeisessä on puhekupla: ”Pahin lumimyrsky miesmuistiin”. Minulle tämän stripin esitelti Ilkka Heilä, joka kertoi itse sen nuorena luettuaan innostuneensa tekemään siitä jopa oman versionsa: siinä ruudut olivat täysin mustia. Myöhemmin löysin myös Hartin tekemän mustan stripin: siinä viimeisen ruudun kommentti kuuluu: ”Nolon yön sinäkin valitsit tähtitieteellisten havaintojen tekoon”.

Valkoinen strippi ja musta strippi -siinä on paalutettu sarjakuvan pelkistystyksen ja minimalismin rajat.

Niin uskomattomalta kuin se tuntuukin, juuri tämän mustan stripin originaali on sittemmin päätynyt minun haltuuni. Siinä on ironinen omistuskirjoitus: ”John - tätä piti odottaa kauan ...mutta on sen arvoista, vai mitä?”

Jään pohtimaan, onko joku lukija joskus pyytänyt tämän nimenomaisen stripin alkuperäis”piirrosta” (miksi?!) vai onko jopa käynyt niin julmasti, että joku on pyydettyään Pulteri-originaalia saanut tylynä vastauksena kyselyynsä tämän työn...

Valkoisen stripin originaali olisi myös ollut hiljattain kaupan, mutta joku pöljä meni oikeasti maksamaan siitä paljon rahaa!

Lopun ajat

Myöhempinä aikoinaan Johnny Hartista tuli vannoutunut uudestisyntyneyt kristitty. Se on tietysti herkullisen ironista sikäli, että Pulterin englanninkielinen nimi B.C. tarkoittaa suoraan käännettynä lyhennettä eKr., ennen Kristusta.

Hart ei epäroinyt käsitellä uskonnollisia teemoja myös sarjoissaan, silläkin uhalla, että ne herättivät kiivasta kritiikkiä. Joidenkin näiden strippien katsottiin esim. hyökkääväan islamia vastaan. Vieläköhän niitäkin ideoitii sixpackien voimin?

Brant Parker johdatti poikansa Jeffin luontevasti Velhon piirtäjäksi. Lukijoiden kannalta muutos tehtiin salakavalasti: josain vaiheessa Brant vaihtoi kaunokirjoitus-signerauksensa ”b.parker” pölkkikirjainmuotoon ”PARKER”. Silloinhan siinä ei enää annettu viitteitä tekijän etunimestä, joten se saattoi olla aivan yhtä

hyvin Jeff kuin Brant!

Kokonaan Brant Parker jätti sarjansa vuonna 1997. (Omistuskirjoitukset minun strippiini on kirjoitettu maaliskuussa 1998). Velhon piirrosjälki on käynyt yhä pelkistetyymmäksi, mutta koska sen pohjalta nyt puuttuu Brantin taidokas herkkyyt, on tulos aiempaa karumpi.

Johnny Hart kuoli 76-vuotiaana työpöytänsä ääreen Niveveh'ssä, New Yorkin osavaltiossa, luhtikuun alussa 2007. Vain kahdeksaa päivää myöhemmin Brant Parker kuoli 86-vuotiaana Alzheimerin tautiin hoivakodissa Virginiassa. Työpari oli niin kiinteä, että jopa jätti maailman yhdessä - ja niin sanomalehtisarjakuva menetti kaksi jättiäistä yhdellä kertaa.

Jeff Parker jatkaa Velhon piirtämistä entiseen malliin. Koska Johnny Hartin työlle ei ollut suoraa jatkajaa, hänen perikuntansa ilmoitti, että se aikoo jatkaa Pulterin julkaisemista käyttämällä osia aikaisemmin julkaistuista stripeista ja yhdistelemällä niitä tietokoneella.

Eli siis vanhojen strippien päälle tullaan jatkossakin kirjoittamaan uusia tekstejä...